
5

12. IV. 931

Органъ на литературна задруга „Угари“
ШУМЕНЪ.

У Г А Р И

месечно литературно списание.

Петъръ Стѣповъ. Съ по-вече вѣра . . .

Днесъ, като че ли по-малко се мисли, а по-вече се говори, по-малко се твори, а по-вече се пише. Едни безогледно хвалятъ, а други—решително отричатъ всички и всичко. Не сж рѣдки и случантѣ, когато бездарници и посрѣдствени хора се величаятъ и налагатъ на обществото, а творцитѣ гаснатъ въ едно тѣпо безразличие. На къде води това? — Естествено къмъ израждане на духовнитѣ водачи и натрапване на случайно издигналитѣ се хора.

Днесъ почти нѣмаме голѣми наложили се умове, а еднодневнитѣ прекосяватъ мъглявия хоризонтъ, свѣтватъ и угасватъ . . . Та малко ли поети и писатели съ нѣкоя своя книга дигатъ шумъ около себе си, даватъ имъ една награда, или поощрение отъ Министерството на просвѣтата, намиратъ имъ топло мѣсто въ тоя, или она институтъ и толкова—гаснатъ! Надеждитѣ си оставатъ само надежди. Последнитѣ имъ творби поразяватъ съ главоломния си упадѣкъ, а нѣкои даже забравятъ, че „поощренията и наградитѣ“ се даватъ, защото обществото чака нѣщо ново отъ тѣхъ. И мѣлчатъ; или — редакторитѣ съ отворени обятия печататъ въ списания и вестници такива незрѣли, прибързани и нескопосни тѣхни творби, че даже и гимназията надали ще се зарадва на „успѣхътъ имъ“. За редактора, като че ли е важно името, което стои следъ творбата, а не съдържанието. Защото името хипнотизира, и читателтъ е склоненъ да вземе за вѣрни и сжществени най-вѣтърничевитѣ мисли. Днесъ малцина гледатъ *какво* се пише, а мнозина се възхищаватъ отъ това — *кой* е писалъ!

Хората, които сж писали и отъ време на време пакъ се обаждаатъ съ статийки, стихчета, или разказчета, се наричатъ „столични писатели“ и тѣпчатъ Софийскитѣ булеварди съсъ съзнанието, че читателитѣ сж въвъ възторгъ отъ тѣхнитѣ излияния! Нѣкои се сгрупуирватъ по нѣколко и ето почватъ да издаватъ и списватъ седмичници и списания. Отлично! Ако човѣкъ си купи нѣколко Софийски литературни издания, въ всѣко едно ще срещне по нѣколко имена, които се величаятъ и наричатъ първи синове на майка България! Другитѣ сж една папачъ, която само съска! Една група около едно известно издание признава за български писатели само хората около себе си и своитѣ духовни едномислящи. Друга група — други. Трета група — трети . . .

Ако единъ читателъ чете само едно издание, ще му се струва, че само сътрудницитѣ на последното сж българскитѣ писатели и поети и рискува да не чуе нищо за много заслужили хора. Въ тѣхнитѣ колони нѣма да срещнете кой знае какви борби (но все пакъ ги има). Едно мѣлчаливо и съзнателно отричане отдавна се вабелязва въ литературния ни печатъ.

Множеството литературни Софийски седмичници говорят колкото добре за литературния ни животъ, толкова и зле. Не е съзнанието (което да оправдае литературнитѣ издания), че трѣбва здрава духовна храна за интелигенцията, отколкото стремежътъ да налагатъ себе си, или свои приятели и да печататъ нѣща, които другаде не могатъ намѣри мѣсто. За съжаление, но така е: нѣмаме още Софийско списание, което да обедини всички наши творци — столични и провинциялни и да се издигне надъ личнитѣ разпра-вни и дертове. . .

Струва ни се, че столицата дълго още ще крета, докато стане истинско срѣдище на здравъ духовенъ животъ. Защото тамъ духътъ на преселения провинцияленъ писателъ (почти всички столични писатели сж отъ провинцията) по-скоро се руши, отколкото да имаме на лице духовенъ възходъ, необходимъ за единъ истински гигантъ — творецъ. При това положение, оправдателно е да чакаме истински писатели, които да се родятъ, да заживѣятъ и да почнатъ своето възродително творчество въ провинцията. Столицата не оправда надеждитѣ ни — тя не ни даде очакванитѣ духовни водачи, защото по-скоро убиваше силитѣ, отколкото оформяваше. . .

Нека младитѣ провинциялни сили, които тепърва ще се оформятъ, бждатъ на поста си и да не изпѣлватъ душитѣ си съ поквара. Тука ние чакаме да се зароди възобновителното движение, което да изтика на преденъ планъ призованитѣ водачи.

Нужно е провинциялнитѣ издания да получатъ моралната и материална подкрепа отъ тукъ и отъ тамъ — отъ столицата, и то само отъ случайно останалото девствено и непокварено. Само когато видимъ въ страницитѣ на провинциялнитѣ списания и вестници едно обещаващо да се развие творчество, единъ трезвенъ погледъ къмъ всичко, тогава съ пълна вѣра ще кажемъ, че провинцията гони и ще измѣсти напълно остарѣлото въ столичнитѣ писателски кръгове. Единъ трезвенъ гласъ отъ провинцията е по-вече отъ навремененъ. Нека призованитѣ млади сили иматъ вѣра въ себе си, защото идващето „утре“ е тѣхно.

Но . . . по-малко драскане, — по-вече мислене! . . .

Е. Джумая.

Димитъръ Аднарски. Гьоше.

Тази вечеръ влакътъ имаше закъснение. На Варненската гара пристигна точно въ 8 и 25. Вземамъ куфара си и внимателно слизаамъ по стълбитѣ на третокласния вагонъ.

Малки, пухкави снѣжинки лудо се гонятъ въвъ потоцитѣ отъ свѣтлина, извиватъ се въ неправилни кръгове и чертаятъ следъ себе си сребристи ивици. Лѣхитѣ на студената зима се чувствуватъ.

По перона на гарата — навалица. Едва си пробивамъ нѣжъ. Влизаамъ въ чакалнята. Огъ дветѣ ми страни хамали предлагатъ услугитѣ си:

— Хамалинъ, моля, хамалинъ, за багажа моля! . . .

Мълча и заминавамъ. Нѣколко гаврошчета вървятъ следъ менъ, протѣгатъ ржце и настойчиво молятъ:

Чичко, дай да нося бе, дай бе, чичко, моля ти се! . . .

Лицата на малкитѣ сж бледи и испити. На електрическата свѣтлина изглеждатъ като маски, по които отдавна е оставилъ своя отпечатъкъ ужасътъ на глада.

Не ме оставятъ. Вървятъ следъ менъ и молятъ . . .

Когато излѣзохъ изъ чакалнята и спрѣхъ предъ нареденитѣ файтони, при менъ остана само едно отъ гаврошчетата, а другитѣ се прѣснаха на разни страни.

Мислѣхъ да взема файтонъ. Кжщата, кждето трѣбваше да пренощувамъ е твърде далечъ отъ гарага. Тръгнахъ къмъ близкия файтонъ. Задъ менъ пакъ изхриптѣ малкото момче:

— Чичко, дай да нося бе, гладенъ съмъ . . . Дай бе, чичко! . . .

Този пжтъ думитѣ се изтрѣгнаха изъ пресъхналото гърло на малкия нѣкакъ по-силно и прозвучаха страшно.

Погледнахъ го.

— Дай да нося, гладенъ съмъ бе, чичко! . . .

Детето бѣше протѣгнало къмъ мене и дветѣ си ржце. Очитѣ му бѣха тѣй широко отворени, че напомняха изкривена гримаса на борящъ се съсъ смъртѣта човѣкъ.

Дадохъ куфара си и трѣгнахме. Виждахъ, че е голѣмъ за него, но като толкова настоява! Пжкъ и нека съ трудъ си изкара насжщния.

Малкиятъ хамалинъ умѣло постави куфара на рамото си и като понятичваше, гледаше да не остане назадъ отъ менъ.

Разноцвѣтни витрини отъ дветѣ страни на главната улица показваха скжпи труфила и кимаха на минувачитѣ. Момичетата, загърнати въ скжни кожи, бързаха на нѣкжде. Срещаха ги господа, впиваха жадно погледи въ начервенитѣ устни, подхвърляха цинизми, после високо се изсмиваха и трѣгваха — всѣки по своя пжтъ.

Минаваме край кино-театъръ. На голѣма рекламна табела крещи въ синъ фонъ надписъ: „Желѣзниятъ ужасъ“. Моятъ хамалинъ се спира, гледа примамливитѣ картини край надписа и после съ дълбока въздишка се откъсва отъ тѣхъ.

— Обичашъ ли да ходишъ на кино?

— Много.

— Ходишъ ли?

Не пуцатъ безъ пари.

— Какво си гледалъ до сега?

— Малко работа. Най-хубавото нѣщо е „Метрополисъ“ — ужасна работа! Не знамъ само дали това е вѣрно, дали може да се случи! . . . После „Клетницитѣ“ . . .

Единъ нахаленъ господинъ се блѣсна о куфара и мой хамалинъ се завъртѣ въ цѣлъ кръгъ. Нищо не му каза. Само се обърна и го изгледа злобно.

— Тежи ли ти?

— Кое?

— Товара . . . куфара.

— Помислихъ, че за живота питашъ.

— А, не!

— Тежи, не тежи, трѣбва да се носи. Пъкъ и кой те пита тежи ли? У дома лежи болна баба ми. Цѣль денъ е чакала да донесе хлѣбъ. А азъ отъ обѣдъ съмъ на гарата, но не се случва всѣки пѣтъ. Понѣкога лесно изкарвамъ, а понѣкога цѣль денъ нися, че дори и презъ нощъта и пакъ нищо.

— Тогава?

— Тогава, ида си посрѣдъ нощъ въ кѣщи—баба ми заспала. Лѣгамъ и азъ. Малко трудно се заспива, защото гладътъ не ме оставя на спокойствие. Гложди. Измѣчва. Много трудно се заспива, когато си гладенъ! . . .

Разбрахъ, че въ живота на това дете се крие трагичната сѣдба на хилядитѣ като него, бедни мои братя, затова заразпитвахъ подробности.

— Казвамъ се Гьоше, — заговори детето. — Родителитѣ ми сѣ бѣжанци. Въ този градъ дошли следъ войната. Баща ми започналъ търговия съ паритѣ, които баба му дала, но не му провървѣло. Скоро всичко изгубилъ. По-право, вървѣло му, но съдружникътъ му го намамилъ. И го провалилъ. После баща ми постѣпилъ въ тъкачната фабрика — работникъ. Тя го отнесе. Баба разказва, че много пиялъ въ последнитѣ години. Откакъ изгубилъ въ търговията. Всѣка вечеръ се връщалъ пиянъ. Азъ едва го помня. Майка си пъкъ хичъ не помня. Тя умрѣла, когато съмъ билъ много малъкъ. Детенце. Докато съмъ поотрасълъ, баба ме е гледала. Работила е чужда работа, ижчила се е много за менъ. Затова и азъ сега ще се грижа за нея. Колкото мога. До обѣдъ на училището, а следъ обѣдъ на работа за хлѣбъ . . . много трудно се живѣе тъй! — едва изказва моя хамалинъ, като обрѣща куфара отъ едното си рамо на другото.

Хвашамъ куфара съ едната си рѣка. Отъ другата страна прави сѣщото Гьоше.

Тръгваме успоредно.

Гьоше трие съ рѣкавъ изпотеното си чело. Азъ пакъ заговорвамъ:

— Значи ходишъ и на училище?

— Ходя.

— А кой ти купува дрехи, обуща, книги?

— Нѣкои работи ми даватъ отъ училище по бедность. Миналата година ми дадоха съвсемъ нови обуща. Азъ грижливо ги пазя. Ето, виждашъ, че съмъ още босъ. Мисля си: до като падне снѣгътъ, може да се капа и тъй. Но зафуча вече. Вали. Ще ги обуя утре. Или . . . миж. всхитѣ да обуя. Т'хъ ми ги подари единъ мой другаръ. Много добъръ другаръ имамъ азъ. Само, че и той е беденъ. Не колкото менъ, но пакъ беденъ. И добре, че е беденъ, иначе нѣмаше да бжде толкова добъръ. Богатитѣ сѣ по лоши хора, не знамъ това аашо е тъй, чичко? . . .

Не усѣтихъ кога стигнахме предъ кѣщата, която търсѣхъ,

макаръ, че напоследъкъ самъ носѣхъ куфара си. И Гьоше, навѣрно, не е усѣтилъ кога му е отлекнало, защото се-още държеше ржката си неподвижна, увиснала надолу и увлечено разказваше историята на нерадостния си животъ.

Додохъ му нѣколко банкноти и се раздѣлихме. Азъ влѣзохъ въ двора на квартирата си, а Гьоше се спусна къмъ близкия електрически стълбъ и почна да брои паритѣ. После видѣхъ какъ бавно потъна въ широкитѣ пазви на студената ноемврийска нощъ . . .

Свѣтлозаръ Димитровъ. Айшѣ.

Не спускай надъ очитѣ си злбрадката, —
не ще погасне пламъкътъ имъ никога.
О! гоя пламъкъ — горестна загадка —,
за колко грѣхъ, за колко сладость вика!

Не се ли крие въ него неживѣното,
не вкусеното още безпокойство
и трепета . . . и трепета за който
би жертвала Аллаха и Корана? —

Не спускай надъ очитѣ си коприната!
подъ нея, зная, пакъ ще се загледашъ
въвъ чужденеца миналъ и отминалъ, —

А той ще разбере, че ти си бледа
и че гори подъ свѣтлата коприна
една сълза всрѣдъ тиха скръбъ застинала.

Демир-Буба-теке, августъ, 1930.

Веселинъ Сукнаровъ. Градъ.

Небето е отъ пушекъ и мъгли
И твърде рѣдко слънцето поглежда,
За да затопли съ мъничко надежда
На хората студениѣ души.

И улицата кална и нечиста,
И черния и мръсенъ тротоаръ
Събуждатъ въ мене хиляди предчувствия
По нѣкаква тревога и печаль.

Омръзна ми да гледамъ тия хора,
Облечени въвъ кожи и манта,
Душитѣ на които сж затворени
За всичкитѣ неволи по свѣта.

И въвъ очитѣ тъмни и студени
На бедни проститутки и моми
Прозира ужасътъ на тъмно време
И мжката по отживѣли дни.

Не знамъ къде да спра и се прикжтамъ
 Въвъ тоя градъ отъ камъкъ и бетонъ,
 Кждето всѣки день е нова мжка,
 Кждето всѣка нова нощъ е стонъ.

Симеонъ Мариновъ. Еоевенъ дъндъ.

Дъждътъ вали като разсипано ведро навънъ.
 Градътъ, измокренъ цѣлъ, лежи въвъ долината
 и кжщитѣ, пригърнати като въ предзименъ сънъ,
 стоятъ срѣдъ измърсеното есенно злато
 и тѣхнитѣ очи не чакатъ вече слънце.

Небето върху покривитѣ на града лежи
 тукъ-тамъ пробито отъ високитѣ кумини.
 Измокрениятъ димъ по тротоаритѣ пълзи
 и пъяни пуститѣ, напуснати градини,
 кждето есенъта оставя свойтѣ стжпки.

Отдавна сякашъ скитамъ въ стара, есенна гора,
 въ която птицитѣ — измокрени — не пѣятъ.
 Животътъ ми протича въ тоя омагьосанъ градъ
 и мойтѣ сили не цвѣтятъ — тѣ бавно тлѣятъ
 и чакатъ пѣсенъта на тоя дъждъ да млъкне.

Ив. С. Милчевъ. Утро.

Мракътъ свитъ е въ тия четири жгли и спи
 и решетката чертае блѣснали квадрати.
 Господи, кажи да вѣрвамъ, радостенъ и тихъ
 да повѣрвамъ въ първия, най-свѣтлия ти пратеникъ.

Вънъ свѣта е залюлѣнъ отъ нѣкаква стихия,
 дива радостъ люшнала дърветата и птицитѣ
 и огъватъ се полетата и лудо виятъ
 изъ подъ стжпкитѣ на свѣтли слънчеви девици.

Азъ не искамъ много: искамъ само свобода,
 да съмъ вълния бездомникъ, да обходя нивитѣ
 и да пия въ шъпата си изворна вода,
 вечеръ да заспя навънъ подъ цвѣтналитѣ сливи;

вънъ небето е запѣло съ птици и лжчи:
 да съмъ тамъ и всичкия му въздухъ да изпия
 и душата ми задоволена да мълчи —
 да не помня тая мрачна, каменна килия!

Мракътъ свитъ е въ тия четири жгли и спи,
 а решетката чертае блѣснали квадрати,
 Господи, кажи да вѣрвамъ, радостенъ и тихъ
 да повѣрвамъ въ първия, най-свѣтлия ти пратеникъ.

Климентъ Симеоновъ. Братоубийство.

— Война! . .

Колко обикновено звучи тая дума, изразяваща ужаса на адски моменти, на велики изпитания, на нечувани мъчения, лишения и на постоянно излагане човѣшкия животъ предъ сърпа на смъртъта, която — възрадна, ухилена — крачи по браннитѣ поля! . . Война! . . И всичкото това въ името на едно съ нищо неоправдано противоречие на онова отъ повеленията на всевишния, което съ чистотата на неговата непогрѣшима мисль ни насърчава, ни напътва къмъ добри и само добри дѣла съсь своя зовъ:

— Не убивай! . .

Не отнимай живота на ония, които също като тебъ сж създадени, за да прекаратъ мирно и тихо своя животъ; да чувствувать, наистина, нанасянитѣ имъ отъ тѣхната собствена сждба удари, да се борять благородно противъ тѣхъ, да отстояватъ своитѣ шастливи дни, и да се стремятъ къмъ едно общо за всички ни добруване. . .

— Война! . .

Всички почувствувахме нейнитѣ яки, желѣзни пипала! . . Нейнитѣ последствия още продължаватъ! . . И още я прокланаме! . .

. . . — Бѣхъ пренесенъ въ градската военна болница — една голѣма, дълга училищна класна стая, край стениѣ на която бѣха наредени много легла, връзь които бѣха простнали немошнитѣ си тѣла ранени войници. . . Тѣхниятъ посърналь погледъ, тѣхнитѣ прибледили, пожълтѣли лица — изтрѣгваха едно искренно съчувствие къмъ болкитѣ и мъжитѣ имъ. . .

Презъ едно легло отъ лѣво до моето, лѣкартъ превързваше главата на единъ раненъ и разговаряше съ него. Тоя тѣхенъ разговоръ прикова моето внимание. Следъ малко, когато лѣкартъ си бѣше отишълъ, отъ любопитство се понадигнахъ и погледнахъ ранения — той лежеше почти неподвиженъ, съ изцѣло превързана глава. Това, че го наблюдавахъ, му направи впечатление и азъ забелязахъ какъ той бавно, бавно извърна главата си и добродушно усмихнатъ — насочи погледа си къмъ менъ. Но тая усмивка следъ малко замръзна така, както се бѣше появила. . . — Той широко разтвори очитѣ си, изпитателно и продължително ме изгледа и едва ли не извика — изкриви устата си и отмиѣсти своя погледъ.

Останахъ изненаданъ. . . — съ какво ли причинявахъ такъвъ страхъ на тоя, койго преди малко ме наблюдаваше? . . . Защо се изплаши ранения като видѣ образа ми? . .

Защо ли? . .

— Може би, видѣ въ моето лице дебнештата го смъртъ?

— Незная. . .

Почувствувахъ болка въ рамото си и легнахъ. И продължавахъ да недоумѣвамъ около постжпката на непознатия. Следъ малко пакъ се понадигнахъ — видѣхъ превързаната му съ бинтове глава, и чув-

ство на сподѣляне болките му се породи у менъ . . И не преставахъ да го наблюдавамъ. . . По едно време той пакъ извърна погледъ къмъ менъ, но само за мигъ, защото забеляза моя, насоченъ къмъ него. Погледитѣ ни се срещнаха И . . — сега моитѣ очи широко се разтвориха. . . Стори ми се, че той ми бѣше познатъ.

Пакъ легнахъ и потънахъ въ размисли . . . А съседтъ ми по легло, съ когото тукъ, въ болницата, се бѣхме сприятелили, се обади:

— Какво току се понадигашъ и поглеждашъ оня — а? . .

— Кой, азъ ли?

— Ти, ами.

— Нищо, тъй, гледамъ го. . .

А следъ малко, следъ като бѣхъ поразровилъ паметта си, се обърнахъ къмъ него:

— Слушай! . .

— Е? . . .

— Знаешъ ли, като се загледамъ така по-продължително въ него, струва ми се, че виждамъ въ лицето му познатъ образъ. . . Той ме подтиква да си припомнямъ случки отъ последнитѣ нѣколко дни . . .

Млъкнахъ.

И следъ малко:

— Гледай — този е раненъ въ главата, нали? . . .

— Е, да! . . Но какво искашъ да кажешъ съ това?

— Какво ли? . .

И азъ се понамѣстихъ на леглото си, полуизкръвненъ на едната си страна, така, че по-удобно да разговарямъ съ съседа си и по добре да наблюдавамъ непознатия. . .

— Слушай:

При последния бой, азъ бѣхъ раненъ въ крака — тая сжщата рана — и като понакуцвахъ, подпирайки се съ пушката си, бѣхъ изостаналъ назадъ, за да причакамъ санитаритѣ, които да ме привържатъ. Мисълта за каквато и да е понататъшна опасностъ ме бѣше напустнала и азъ спокойно крачехъ, като се стараехъ да намалая, колкото може повече болките отъ раната: вървѣхъ бавно. . . Изведнажъ — на не повече отъ десетина крачки край менъ — върнахъ, че пробѣгна, ей тъй на — безъ посока, единъ отъ ония, куршумитѣ на които бѣха счупили костъта на крака ми. . . И дигнахъ пушката си, прицелихъ се и гръмнахъ. Когато димтъ се разпръсна видѣхъ облѣното му съ кръвъ лице, самодоволно се усмихнахъ, като че ли бѣхъ извършилъ кой знае какво добро дѣло и . . въ сжщия този мигъ, отблизо другъ гръмъ се разнесе. . . ; куршумтъ прониза дѣското ми рамо. . . Азъ почувствахъ силни болки, прихванахъ новата си рана и паднахъ; какво е станало следъ това съ менъ не помня, не зная. . . Намѣрихъ се тукъ — въ тая болница. . .

— Заради това ли, че си наранилъ случайно срещнатия? — подхвърли саркастично приятеля ми.

— Не зная. И, може би щѣхъ да го убия, както съсъ сжщото

Наши покойници:

Петко Тодоровъ
1879 — 1916

Отъ К. Янковъ

ис случай 15 години отъ смъртта му.

срѣдство съмъ постѣпвалъ къмъ не единъ като него. . . Но защо? Причината?... И, изобщо, има ли причина? . . . Какво зло ми бѣше сторилъ именно той? . . .

— Наистина, той нищо не ти е сторилъ; но, драги приятелю, ти забравяшъ едно нѣщо: нали е война — целта е смъртъ за другитѣ . . ., ва ония, които сж противъ тебъ.

Така ли е? . . .

Отговори де! . . .

Авъ мълчехъ — признавахъ въ себе си вѣрността на неговитѣ думи, защото тѣ отразяваха действителността. Но, все пакъ, не можехъ да се съглася съ разбиранията на моя приятелъ, че целта ни трѣбва да бжде смъртъта на другитѣ, въпрѣки, че не веднажъ до тогава бѣхъ доказвалъ на дѣло противното на тия си сждения. Обстановката, обкръжаващата ме болнична обстановка бѣше, която ме подтикваше, лично менъ, къмъ едно особено размисляне. Тукъ не се чуваха нито непрекъсващитѣ гърмежи на експлодиращи гранати, нито еднообразното тракане на картечницитѣ . . ., далечъ отъ погледѣтъ ни въ тоя моментъ бѣха ужаснитѣ картини на войната. . . Погледѣтъ ни бѣше отдѣленъ отъ осѣяното съ разкъсани, обезобразени човѣшки трупове бойно поле. . .; слухѣтъ ни не долавяше адския ревъ, що излъчваха грамаднитѣ орджия. . . Бѣхме далечъ отъ всичко това — и едно спокойно разсждаване бѣше напълно естествено. . . Можеше да се помисли и за ония, които безъ да взиматъ участие въ войната, я преживѣваха подъ сѣнката на една вѣчна тревога и изпитваха твърде отъ рано нейнитѣ последици. . .

— Не може да има сходство между нашитѣ разбирания по тоя въпросъ — подхванахъ азъ — само заради това, защото ти си самъ на тоя свѣтъ, и войната за тебъ е, едва ли не, развлечение. Ти, който нѣмашъ за кого да мислишъ, освенъ за себе си — а сега дори и себе си забравяшъ — много просто, не можешъ да имашъ сжди като моитѣ разбирания по това, което наричатъ война, и което — не е ли по-право да се нарече братоубийство — да, защото ние, които воюваме и отъ дветѣ страни не сме ли братя? . . .

Не сж ли всички хора братя? . . .

Събеседникътъ ми бѣше изненаданъ отъ тоя избликъ на хуманци чувства у менъ и мълчеше.

И, може би, сподѣляше моето схващане.

Азъ разпалено продължихъ:

— Твоитѣ разбирания сж едни, но съвсемъ е друго съ менъ. Далечъ, въ нашия роденъ градъ, сж въ очакване да ме видятъ живъ тритѣ ми деца, жена ми, майка ми. . . Представяшъ ли си каква скръбъ се би поселила въ мой домъ, ако азъ — недай Боже бѣхъ загиналъ въ боя. . . Каква скръбъ! . . . И какво неопредѣлено бждеше би се разкрило главно за невръстнитѣ ми деца! . . .

— Мжжъ си — не падай — ти като да се разплака. . . какво си взелъ да философствувашъ? . . . Та само ти ли си? . . .

— Ето — ти несъзнателно съ тѣзи си думи потвърждавашъ

моята мисълъ, че не можемъ да бждемъ сходни въ разбиранията си относно войната. . . . Обаче, всички онии, които иматъ за кого да мислятъ — напълно увѣренъ съмъ, че разсждашатъ точно като менъ. . . . Точно тъй. . . . Ето на — представи си, че и последния раненъ отъ менъ противникъ лежи сжщо така въ нѣкое болинчно легло. Той е, може би, баща на невѣстни деца. . . . Погледеть му блуждае, а мисълъта му го пренася въ отечеството му, кждето го очакватъ жена, деца. . . . Той, може би, мисли за тѣхъ, за децата си. . . .

— Може би, потвърди разсѣяно приятеля ми.

— А азъ въ оня моментъ, безъ ни най малко да разсдя, дрзгнахъ да го убивамъ! . . . Азъ, който най добре трѣбваше да го разбира! . . .

— Нищо чудно — както и другитѣ тебъ не разбираха. . . . ; ето лежишь пронизанъ отъ тѣхни куршуми. . . .

Като че ли се сепнахъ отъ дългъ, непробуденъ сънь — така ме жегнаха думитѣ на събеседника. Поразенъ отъ правотата имъ, азъ едва свърнахъ да отговоря; не на него — по-скоро на себе си:

— Война. . . — братоубийство. . . .

И усѣтихъ болки отъ ранитѣ си. . . .

Вѣра Ковачева. Орелъ и змия.

(Разработка на източна басня).

Столтникъ единъ, могщъ като бурята, гордъ и съ достоинствата на пернатъ царъ — въ царството си безгранично най силенъ, кацналъ една пладня на любимо мѣсто врѣхъ скалитѣ да пладнува. И за да убие свойта скука, той зарѣялъ погледъ въ низинитѣ на скалитѣ, сиви като него и стари — като вѣковеѣ. И така разсѣянъ, той видѣлъ какъ изъ зѣйнала пукнатина една, се провлѣкла черна, грозна змия и загърчила се по гранита нагоре, а люспитѣ ѝ про блѣсвали — сребробѣли.

Затупало сърдцето на властелина волень и отъ гордостъ или състрадание, незнаемъ, но той подхвърлилъ на змията, че е безъ крила и затуй немощна.

А тя, родена въ злокобенъ часъ и съ затаена завистъ, решила лукаво наивника гордъ да измами. Замечтала предъ него по ширни простори да литнатъ двама; поласкала го съ любовни думи и чудно какъ, но очичкитѣ ѝ, лукаво мили тогава, свойта зла мисълъ не издали.

— Взми ме съ тебе, казаля тя, да литнемъ двама високо надъ всички. Азъ искамъ да срещнемъ буря и стихии; въ борба съ тѣхъ, сама да изпитамъ твойта дивна мощъ. А за себе си, мѣсто нѣжно и топло пожелаля: подъ лѣвото крило, до орлово сърдце. И съгласилъ се той.

Литнали тѣ двама въ крайнини надавездни, но ето облакъ черенъ пжтеть имъ препречва. И не следъ много време, предвестникъ страшень буря имъ довлеча.

Бори се орелътъ съ жаръ противъ бурята черна, знаящъ, че подъ крилото си носи другъ, който търси неговата закрила. Но въ

най-страшната стихия змията—врагъ невѣренъ,—въ сърдце оживя великана.

Сяватъ се мощни криле . . .

Стремглавно пада измамениятъ на земята. . .

Безжизнено се помръдва за сетенъ пжть лѣво крило, но не отъ туптящето гордо, орлово сърдце, а змията подла отъ тамъ напълява! . .

Иванъ Буюклийоки „Хлѣбъ и Вино“:

стихотворения отъ Мария Грубешллева — Балина.

Името Мария Грубешллева се появи презъ последнитѣ 2 — 3 години във литературнитѣ седмичници. Наскоро следъ появяването ѝ, младата поетеса бѣ приета за сътрудница на сп. „Хиперионъ“, а сега ни поднася своята първа книга съдържаща 35 стихотворения.

Една нова книга, на едно сжщо така ново ние би трѣбвало да буди по-голямъ интересъ отъ тоя, съ който се посрещна книгата на БАЛИНА, — не само защото тая книга наистина заслужава това, но защото въобще българската литературна критика, за да отговори на своето предназначение, за да бжде полезна на българската литература, на българския читателъ и на българския писателъ, е длъжна да следи всѣка стъпка — голѣма или малка — на нашата поезия и да казва своята дума по нея. Че книгата на Балина като единъ литературенъ фактъ, не е подлагана на едно внимателно и добросъвестно проучване, свидетелствува мнничката истина, какво нѣколко хубаво написани критики за „Хлѣбъ и вино“ изтъкватъ авторката като ни по-вече ни по-малко епигонъ на Багряна, когато всѣки би се затруднилъ много да посочи нѣщо общо, било въ съдържанието, било въ срѣдствата при творчеството на дветѣ писателки.

У насъ, въ последно време, жената заема хубаво мѣсто като творецъ въ лириката ни. Въ младата българска поезия, може би, най-голямата поетическа индивидуалностъ е Е. Багряна. Тя ни откри свой собственъ свѣтъ: книгатата „ВѢЧНАТА и СВЯТАТА“. Наредъ съ нея ние имаме Магда Минева, Люба Касжрова и твърде младата още Офелия Велева. Какво ново ни носи книгата на Мария Балина? Открива ли ни тя единъ новъ поетиченъ миръ? носи ли ни едно ново гледане на свѣта? Дава ли ни поезията на едно биешо сърдце? Защото една нова книга трѣбва да носи нѣщо ново, нѣщо което има цена следъ даденото преди него, къмъ което ние безъ да искаме дори ще го поставимъ въ отношение. Книгата на Балина оправдава своето появяване. Тя носи нѣщо ново, разкрива свои постижения. Поетесата гледа свѣта съ свои очи и тя другояче раббира неговата вѣчно сжща философия.

Въ днешната българска лирика преобладава като срѣдство за наразъ прнсжщото на символизма стилизиране. Простото чувство търси красиви, сложни образи, за да бжде изразено. Образи съ условно значение, думи съ условно значение. За да изразишъ, че ти е радостно казвашъ, че въ душата ти цвятятъ цвѣтя. Възтор-

женъ ли си — „въ кръвта ми плуватъ хиляди звѣзди“, „сладъкъ медъ гори и пѣй по устнитѣ“ и т. и.

Пантелеевъ, Фурнаджиевъ, Разцвѣтниковъ, Далчевъ, — най добритѣ млади наши лирици така ни изпѣха най-хубавитѣ си стихове. Насъ ни трогва прекрасния образъ, замайва ни чудното съчетание, опива ни красотата на видението и ни води до душата, която е изживѣла цѣлия тоя поетиченъ миръ. А ето, че у Мария Грубешлиева нѣма търсене на образа, на думата — всичко тукъ е взето не условно, а въ неговото първично обикновено значение. Тукъ звѣздитѣ сж само небесни свѣтила и никога не биха плуянали въ младата кръвъ на, иначе темпераментната поетеса, виното не е „гъстъ отровенъ сокъ отъ слънчеви градини“, а просто вино: — като се наведешъ надъ чашата, ще видишъ отразенъ ликътъ си, ако разклатишъ, ликътъ ти ще се разкриви, ако изпиешъ виното до дъно, нѣма на виждашъ нищо вътре. Обикновенитѣ разговори, думитѣ съ които изразяваме нашитѣ обикновени земни мисли — това дава съдържанието на нейнитѣ стихове:

„Ти си невеселъ, бледъ, не проговаряшъ . . .
презъ пушека ни дебнешъ менъ и него и се мръщишъ
и, селнатъ хвърляшъ своята цигара,
едва когато ти изгаря прѣститѣ“.

(„Измама“, стр. 18)

или:

„Предъ мене стискашъ зъби и сж хвалишъ,
че нѣкого дори зестрелялъ би за менъ,
а утре срещнешъ ли го нейде на саме,
азъ знамъ, че шапка би му свалилъ“.

(„Спокойствие“, стр. 38).

Въ сжщия духъ сж повечето отъ стихотворенията на Грубешлиева-Балина. Въ тѣхъ нѣма дори и много сравнения.

Това сж стихове, написани съ прости думи, безискуствената действителность на живота, истински лични изповѣди (въ книгата има 5 „Писма“), и въ българската лирика се дава за пръвъ лжтъ въ тоя широкъ размѣръ такъвъ начинъ за изразяване поетичния миръ на автора, което се среща наприимѣръ въ стиховетѣ на единъ ЖЕРАЛДИ.

Е. Багряна има едно стихотворение, което напомня Балина: *Ultimum vale*, но тамъ срещаме веднага условния изразъ „седмоцветната джга въ душата грѣйнала“. Онова, което въ Багряна е случайно, въ Балина е вътрешно необходимо.

При искренността, която е наглежда добра приятелка на поетесата, нейнитѣ пѣсни добиватъ особена цена. Въ „Хлѣбъ и вино“ тя ни разказва всичко: разочарование, прегрѣшения, вѣратъ си въ Бога, мжката по детството, по онова дете въ розова батиста съ спуснати плитки и душа прелѣна отъ радостъ. Годинитѣ сж преминали, слагали сж своя тежъкъ даръ върху сърцето ѝ и сж си отишли, сега идатъ други — какви дарове ще донесатъ тѣ?

„Не знамъ какво очаквамъ, що ме чака
какво жадува моята душа?

Съ притворени очи въвъ полумрака
азъ все пакъ чакамъ, мисля и грѣша“.

Осквернена е чистотата на детето, живѣло преди 20 години
и вѣрата на неговото детско сърдце:

„И твърда бѣше вѣрата ми въ Бога
макаръ, че съ лѣвата ржка се кржстѣхъ.

Днесъ пакъ цѣлувамъ жълтитѣ икони
съсъ скръстенитѣ сребърни ржце,
но нѣмамъ вѣрата на чистото дете,
живѣло преди двадесетъ години“.

(„Св. Петка“).

Сега тя живѣе въ шумния градъ и много свѣтли нѣща на
миналото сж потъмнѣли. Въ опожарената душа припламватъ: миг-
новенния възторгъ и опиянението. Ето, тя плаче върху рамото на
своя младъ сплтникъ, обречена да бжде само гостъ въ неговата
стая, да се връща после „засмѣна но невесела“, криеща лицето си
подъ шапката. Това е откраднатата любовъ, повикътъ на младостта,
която я тласка къмъ животъ и я кара да грѣши. И тя пита:

„Какво е твойта скръбъ предъ моя грѣхъ?“

Мария Грубешлиева—Балина ни разкрива душевната повесть
на модерната съвременна жена отъ голѣмия градъ, кждето всѣка
изживѣлица е мигновенна, защото тамъ времето се мѣри само съ
мигове. Тя пази, обаче, чистотата на детето, осжда свойтѣ дни,
но безсилна предъ тѣхъ, се подчинява и признава победата на жи-
вота. Поетесата знае, че любовта не е безсмъртна, че „Любовта
веднага следъ Ромео е умрѣла“ и тя казва открито на своя приятель:

„Ний двама съ тебъ сме толкова длечни
и само младостта е, която ни безумно пияни“.

Той ще я отине утре и ще потърси друга, но тя знае, че
това е неизбежно:

„Нима виновенъ си, че всѣка страсть догаря
и вчерашния день не е сега?“

Познала измамата, женската приструвка, лжката — всичко,
което носи тоя животъ, тя ни прави своитѣ признания и ние нѣ-
маме сила да я осдимъ, защото тя сама преди насъ се е осждала
— но какво може да се стори срещу неизбежното? Нима не гори
и въ нейната душа мжката по доброто и прекрасното?, което си
е отишло съ годинитѣ? нима тя не си спомня детето, което рисува
по стенитѣ профили на хора, но поставя и дветѣ имъ очи, детето,
което знае само радостта, защото нуждата, измамата — всички тия
горчивини му сж неизвестни? Но споменитѣ сж минало, истина е
— настоящето. Младостта иска да бжде милвана. Поетесата при-
варя тжмнитѣ си очи, примирява се. Остава ѝ само признанието,
че грѣши и съзнанието, че другояче не може. Цѣлата книга е
изповѣдта на единъ животъ, това е една и сжца повесть разка-
зана въ 35 стихотворения — тѣ всички ни говорятъ за една душа,

за едно сърдце — това е сякаш една единствена поема, едно интимно себеразкриване.

На Балина би могло да се пожелае повече стройност на стиха. Във книгата „Хлѣбъ и вино“ тя е очертала своя пжть и смѣло може да се вѣрва, че ако му остане вѣрна въ искреността и топлото чувство, съ което сж пѣти тия пѣсни, тя ще отиде делечъ.

Тодоръ Куманичлиевъ. Нощъ.

Полето тръпне въ тъменъ сънь,
шумятъ потайно дървесата.
Отрано вечерния звънь
прибра и птицитѣ въ гнѣздата.

Нѣмѣе тъмната гора
и само тихичко рѣката
неспирно въ мрачната тъма
реди си пѣсенята позната.

А горе бледата луна
катери се надъ планината
и презъ прозрачната мъгла
поглежда плахо къмъ земята.

И колко скръбъ въ сърдце тежи,
и колко мжка въвъ душата . . .
Като змия въ гърди лежи
огромна, мрачна тишината . . .

Ст. Ц. Даскаловъ. Предпролѣтъ.

Полъхна предпролѣтенъ вѣтръ,
раздипли полето гърди,
земята — заспала невѣста
потрепна — разтвори очи.

Изъ земнитѣ пазви ще тръгнатъ
съсъ ралото вѣрни борци,
и слънчеви дни ще окичатъ
челата имъ морни, съ вѣнци.

П. Ивановъ. Трепотъ.

Въ тая бледна вечеръ, вчеръ тиха,
азъ мечтая и тжжно предричамъ,
че туй, което азъ обичамъ
е смъртно боленъ блѣнъ въ душата ми.

Обичамъ свойтѣ брата бледолики,
защото влачатъ тежкия хомотъ
на тоя строгъ палачъ — животъ,
почернилъ свѣтлината чиста!

Обичамъ своитѣ сестри бледолики,
съ лица посърнали и бледи —
въ нивята тжжни слънчогледи,
загледани съ усмивки болни . . .

ХРОНИКА.

Около списанието ни се уреди *литературна задруга „Угари“*. Списанието става органъ на тая задруга. За да може да изпълни предначертанитѣ си литературни задачи, задругата се нуждае отъ подкрепата на провинциялнитѣ ни писатели.

Литературна задруга „Угари“, Шуменъ уреди на 2 мартъ голѣма вечеръ на *родното изкуство* при следната програма: *Дим. Гундовъ* стихове — рецитира авторътъ; разкази отъ бълг. писатели чете г-ца *Л. Чобанова*, *Ив. Буюклийски* — стихове, рецитира авторътъ; *Вес. Сукнаровъ* стихове — рецитира авторътъ; *Сим. Мариновъ* стихове — рецитира авторътъ; *К. Икономовъ*. 1. Тжжна пѣсенъ, 2. *Beiseuse* изпълнява авторътъ; при пияното г-жа *Павла д-ръ Жекова* и *К. Икономовъ*: ржченица квартетъ изпълняватъ: авторътъ, *Л. Мариновъ*, *Хр. Недѣлчевъ* и *В. Смѣдовски*.

Редакцията благодари на всички, за благосклонното имъ участие въ литературната вечеръ.

По **технически причини** статията на г. Д. Гундовъ по поводъ антологията „Отъ 20-та насамъ“ не можа да бжде помѣстена въ тоя брой.

Г. Хрусановъ е приготвилъ за печатъ стихосбирката „*Усилни размирни години*“.

Йорданъ Георгиевъ е приготвилъ за печатъ стихосбирката „*Бѣлата звезда*“.

Въ идния брой на „Угари“ ще помѣстимъ разказъ отъ нашия сътрудникъ г. **Емилъ Кораловъ**.

Интересътъ къмъ „Угари“ постоянно се увеличава. За това свидетелствуватъ многото поздравителни писма, които се получаватъ въ редакцията. „Угари“ ще се стреми да оправдае очакванията на своитѣ сътрудници и читатели. Въ редакцията се получаватъ много ржкописи, отъ които само одобренитѣ ще бждатъ помѣствани последователно. Нѣмаме възможность да отговаряме на многото запитвания отъ страна на сътрудницитѣ си за тѣхнитѣ творби. Ще отговаряме, само кждето е необходимо.

Апелираме къмъ абонатитѣ и настоятелитѣ си да се издѣлжатъ въ най-скоро време. Съ това тѣ ще спомогнатъ за подобряването и разнообразяването на списанието.

фондъ „Угари“.

П. Ивановъ	50 лв.
Д. Гундовъ — 15 екз. отъ стихосб. „Босоногото момче“, отдѣленъ екз. 15 лв. всичко:	225 „
Ив. Б.	50 „
Ил. К. Симеоновъ	50 „
Литературна задруга „Угари“	365 „
	всичко. 740 лв.

„Угари“ благодари на своитѣ приятели и съмишленици за материалната подкрепа
(следва) **Отъ редакцията.**